

А.М. ТУРИЛО, д-р екон. наук, проф.
Криворізький національний університет

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В АСПЕКТІ МЕНЕДЖМЕНТУ, ОЦІНКИ І ТЕРМІНІВ

Мета. Обґрунтування сутності та надання термінологічного обґрунтування таким видам діяльності і управління підприємством як «фінансово-економічна діяльність підприємства» і «фінансово-економічний менеджмент підприємства».

Методи дослідження. Результати і наукові положення, наведені у статті отримані з використанням узагальнення результатів попередніх досліджень, комплексного аналізу та синтезу, логіко-структурного і логіко-динамічного аналізу, науково-аналітичний, порівняння й аналогії тощо.

Наукова новизна. У даній роботі представлено авторський підхід на певні важливі аспекти фінансово-економічної діяльності підприємства а саме: на обґрунтування термінів і сутності різних видів менеджменту на підприємстві (фінансового, економічного, фінансово-економічного); на обґрунтування термінів і сутності різних видів стану підприємства в процесі його розвитку (фінансовий стан, економічний стан, фінансово-економічний стан); на обґрунтування терміну та сутності фінансово-економічної діяльності підприємства; на обґрунтування підходів щодо розкриття сутності та термінологічного визначення таких процесів на підприємстві, як фінансова безпека, економічна безпека, фінансово-економічна безпека.

Практична значимість. Надано загальне тлумачення термінів «фінансова діяльність підприємства», «економічна діяльність підприємства», «фінансово-економічна діяльність підприємства» і визначено критерії відмінності між ними за сумісними ознаками.

Результати. У статті відзначається, що існують у науковій і навчальній літературі праці різних авторів, які присвячені окремим видам (напрямам) діяльності підприємства в ринковій економіці. Наприклад, у навчальній та науковій літературі виділяємо такі навчальні підручники (або навчальні посібники) і наукові праці як економіка підприємства і фінанси підприємств, економічний аналіз і фінансовий аналіз, фінансова безпека і економічна безпека тощо.

Звідсіля авторський висновок про аналогічний підхід і для таких аспектів управління діяльністю підприємства, як фінансовий і економічний менеджмент.

У роботі представлено методологію визначення базових видів діяльності підприємства (економічної, фінансової, фінансово-економічної діяльності підприємства).

Ключові слова: фінансова діяльність, менеджмент, оцінка, категорія, фінансово-економічний менеджмент, обґрунтування.

doi: 10.31721/2306-5451-2022-1-55-45-49

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Фінансово-економічна діяльність підприємства дуже складна за своїм змістом, процесом управління, системою аналізу і планування, термінологічним наповненням.

Актуальність, складність і значимість ефективності фінансової й економічної діяльності підприємства у їх єдності і визначають потребу у їх комплексному та всебічному дослідженні.

Термінологічний апарат в сфері фінансово-економічної діяльності підприємства потребує удосконалення (відносно системності та класифікації).

Аналіз досліджень і публікацій. В економічній і навчальній літературі питання сутності й термінологічного обґрунтування категорій «фінансово-економічна діяльність підприємства», «фінансово-економічний менеджмент підприємства» не розглядається [1–5, 10 та ін.].

Постановка задачі. Обґрунтування сутності та надання термінологічного обґрунтування таким видам діяльності і управління підприємством як «фінансово-економічна діяльність підприємства» і «фінансово-економічний менеджмент підприємства».

Викладення матеріалу та результати. У цій роботі ми хочемо представити нашу принципову позицію стосовно дуже важливих для науки і практики питань, таких як «фінансовий менеджмент», «економічний менеджмент», «фінансово-економічний менеджмент», «фінансовий стан підприємства», «економічний стан підприємства», «фінансова безпека підприємства» і «економічна безпека підприємства».

Почнемо з того, що в провідних закордонних і вітчизняних літературних джерелах за авторством, наприклад, Ю. Бріггема, М. Ерхарда, Д. Ван Хорна, Д. Ваховича, І. Бланка, О.Сича [6–9] та інших дослідників, фінансовий менеджмент за змістом викладеного матеріалу охоплює не

тільки фінансові аспекти діяльності підприємства, а в значній мірі й економічні, тобто в їх працях з фінансового менеджменту (ФМ) відображається і фінансова, і економічна складові діяльності підприємства, і саме це викликає, на наш погляд, необхідність впровадження в науковий, навчальний і практичний оборот уточнених і удосконалених за змістом таких вельми важливих понять і напрямів науки та практики, як економічний (ЕМ) і фінансово-економічний (ФЕМ) менеджмент, які б змістовно, гармонійно й логічно висвітлювали економічну (операційну) та фінансово-економічну діяльність підприємства. При цьому є абсолютна потреба в чіткому розмежуванні категорій, термінів, показників, критеріїв, визначень і трактувань тощо для різних видів менеджменту підприємства: ФМ, ЕМ, ФЕМ.

Це ж стосується і таких навчально-наукових праць, як «економіка підприємства» і «фінанси підприємства», «економічний аналіз» і «фінансовий аналіз», «фінансова безпека» і «економічна безпека» тощо.

Наприклад, у підручниках (навчальних посібниках) з економіки підприємства використовуються такі категорії і поняття, як фінансова діяльність, фінансові результати, фінансово-економічні результати, фінансові інвестиції, фінансово-економічний стан підприємства, фінансова ефективність роботи підприємства.

Але необхідного їх тлумачення та розгляду не надається.

До того ж важливо констатувати той факт, що існують такі підручники і навчальні посібники (та викладаються на їх основі навчальні дисципліни) як «фінансовий аналіз», «економічний аналіз», «фінанси підприємства», «фінансова стратегія підприємства», «стратегія підприємства» тощо, які мають ті ж самі термінологічні недоліки.

Тому абсолютно очевидно можна стверджувати, що поряд з фінансовим менеджментом повинні існувати й економічний та фінансово-економічний менеджмент.

Їх призначення – відображати за змістом, термінами, категоріями та показниками специфіку свого предмету.

Далі, від локального перейдемо до загального, тобто розглянемо визначену в цій роботі проблему на системно-змістовних засадах.

Принциповий підхід щодо системного розкриття змісту, визначення і логіки взаємозв'язку базових фінансових, економічних й фінансово-економічних понять і термінів представлено на рис. 1.

Кожен елемент рисунку потребує свого дослідження і обґрунтування.

При створенні підприємства і в процесі його поточного функціонування потрібний відповідний авансований капітал. Авансований капітал перетворюється на підприємстві в конкретний розмір фінансових ресурсів (за структурою і якістю). Фінансові ресурси підприємства у відповідності до положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) представляють собою пасив в балансі підприємства.

І це є сфера і зміст фінансової діяльності підприємства.

Фінансові ресурси підприємства є джерелом і основою формування економічних ресурсів підприємства. Економічні ресурси характеризуються в П(С)БО терміном актив (баланс підприємства).

Предметне формування і всебічний процес використання економічних ресурсів характеризує економічну (операційну) діяльність підприємства.

А поєднання фінансових ресурсів і економічних ресурсів підприємства (пасиву і активу підприємства) в єдиний закономірний процес представляє собою фінансово-економічну діяльність підприємства (рис. 2).

Якщо в П(С)БО на нормативно-правовому рівні закладено основи до розмежування, визначення і змістовного розкриття термінів фінансова і економічна (операційна) діяльність підприємства, то це зобов'язує адекватно робити і відносно інших важливих термінів, які пов'язані з фінансовою та економічною діяльністю підприємства, таких, наприклад, як ФМ і ЕМ, ФСП і ЕСП, ФБП і ЕБП. Наведемо авторське бачення сутності цих термінів.

Фінансово-економічна діяльність підприємства – це така діяльність, яка має специфічний зміст і сферу реалізації, включає в себе два види діяльності: фінансову й економічну, розглядається та оцінюється як єдиний симбіозний процес, здійснюється і є визначальним в межах загального розвитку підприємства.

Фінансово-економічна діяльність відображає в своїй єдності весь спектр фінансових і економічних операцій, об'єднує в собі всі процеси з формування і використання фінансових і економічних ресурсів підприємства під загальну стратегію його розвитку.

Зміст фінансово-економічної діяльності є важливою умовою до правильного трактування, розмежування і розуміння інших понять і термінів, що характеризують саме такий вид діяльності підприємства.

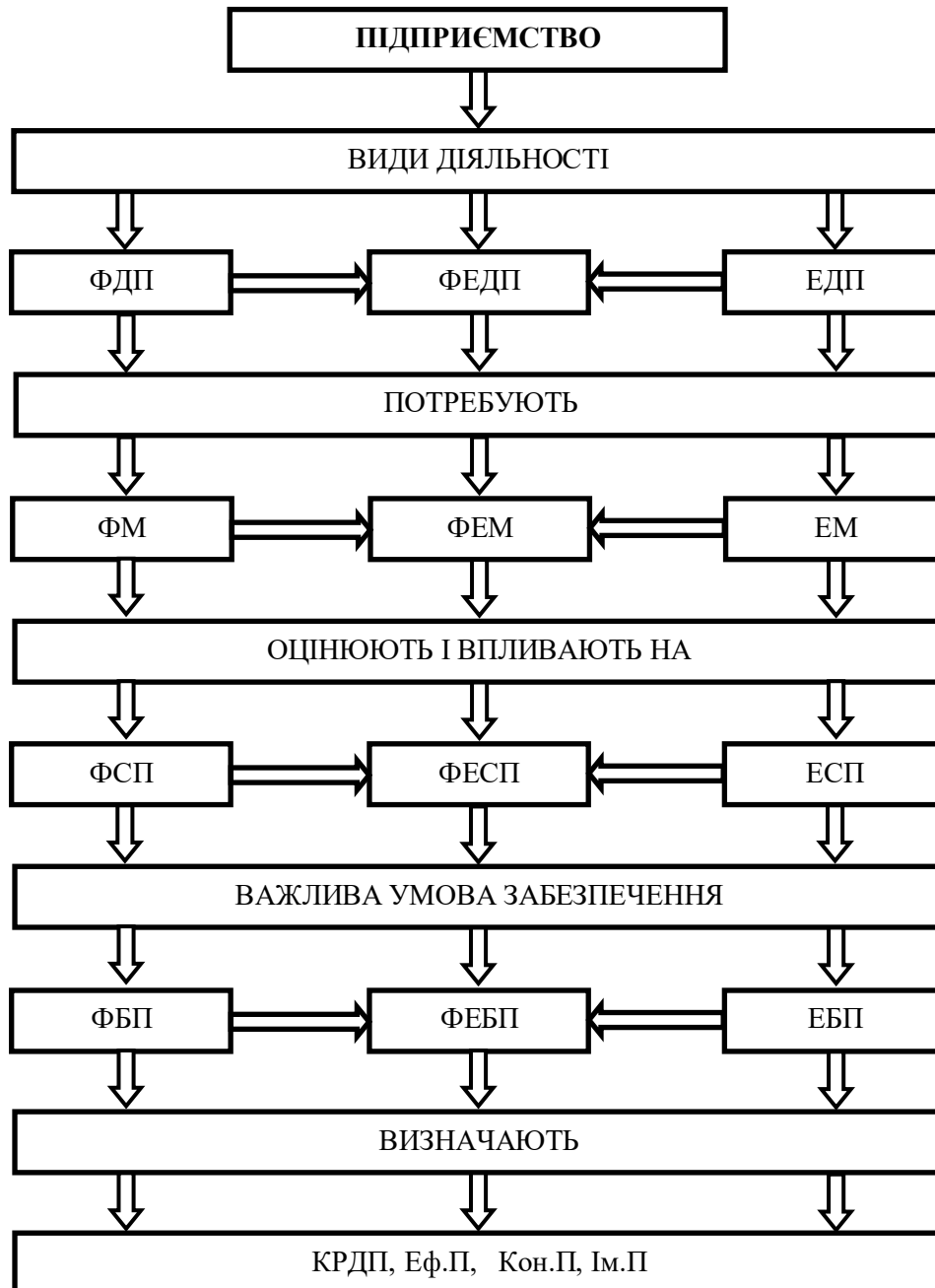

Рис. 1. Система базових термінів і понять відносно фінансової, економічної і фінансово-економічної діяльності підприємства: ФДП, ЕДП, ФЕДП – відповідно фінансова, економічна (операційна) і фінансово-економічна діяльність підприємства; ФМ, ЕМ, ФЕМ – відповідно фінансовий, економічний і фінансово-економічний менеджмент; ФСП, ЕСП, ФЕСП – відповідно фінансовий, економічний і фінансово-економічний стан підприємства; ФБП, ЕБП, ФЕБП – відповідно фінансова, економічна і фінансово-економічна безпека підприємства; КРДП – кінцеві результати діяльності підприємства; Еф.П – ефективність підприємства; Кон.П – конкурентність підприємства; Ім.П – імідж підприємства

Фінансовий менеджмент – це специфічний процес, що характеризує суто фінансову діяльність підприємства і пов'язаний з пошуком і визначенням джерел фінансування, формуванням величини, структури і вартості фінансових ресурсів, комплексною оцінкою такої діяльності і який відбувається на оптимізаційній основі у відповідності до загальної стратегії його розвитку.

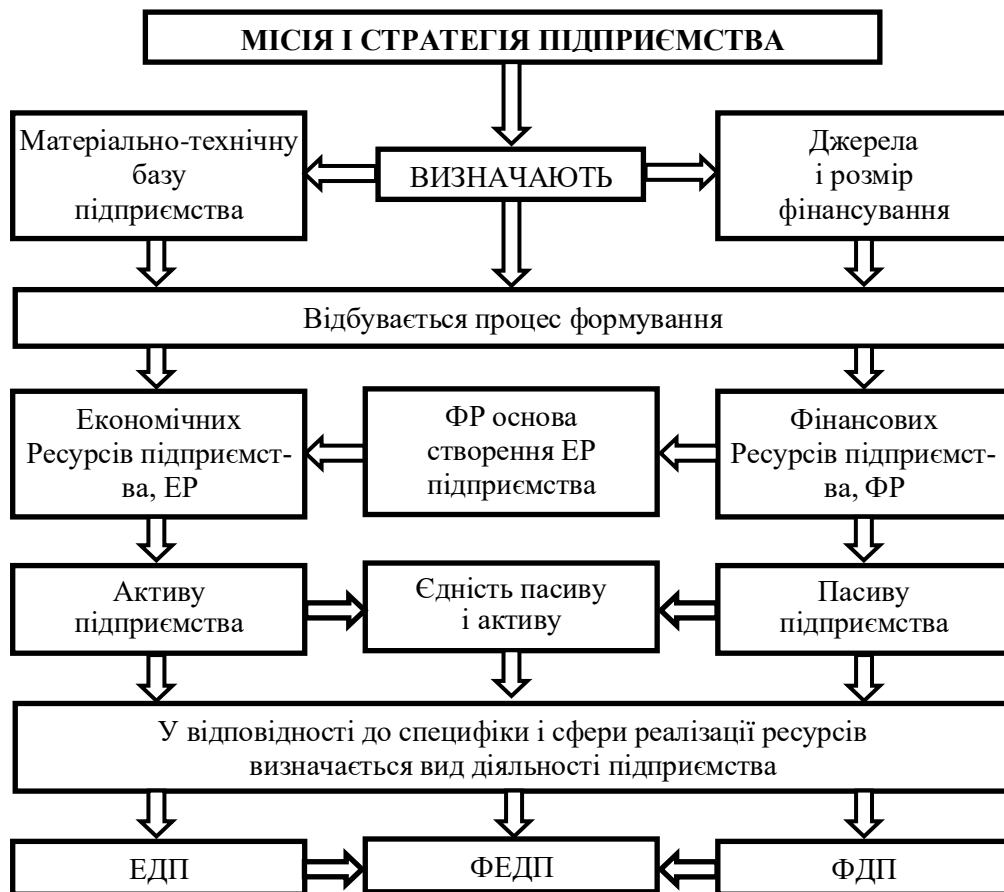

Рис. 2. Методологія визначення виду діяльності підприємства

Мета фінансового менеджменту:

пряма – максимальна ефективність фінансової діяльності підприємства;

опосередкована – максимізація ринкової вартості підприємства і доходів його власників.

Економічний менеджмент – це процес, що характеризує економічну діяльність підприємства і пов'язаний з формуванням, відтворенням і максимально ефективним використанням системних якісно-інноваційних економічних ресурсів і який відбувається у повній гармонії та відповідності до загальної стратегії підприємства.

Мета економічного менеджменту:

пряма – максимальна ефективність економічної діяльності підприємства;

опосередкована – максимізація ринкової вартості підприємства і доходів його власників.

Фінансово-економічний менеджмент – це узагальнений специфічний процес, що системно і змістовно характеризує фінансово-економічну діяльність підприємства і пов'язаний з об'єднаним оптимальним використанням фінансових й економічних ресурсів підприємства у повній відповідності до визначеної стратегії розвитку підприємства.

Мета фінансово-економічного менеджменту:

пряма – максимальна ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства;

опосередкована – максимізація ринкової вартості підприємства і доходів його власників.

Фінансовий стан підприємства – це такий стан, що комплексно характеризує суто фінансовий розвиток підприємства на певний момент часу (або на певний короткий період).

Оцінка фінансового стану підприємства – це обґрунтовано визначений і науково структурований комплекс показників і критеріїв, що, з одного боку, визначають у своїй єдності загальний, локальний та частковий рівні фінансового розвитку підприємства на певний момент часу (або на певний короткий період), а з іншого боку, надають можливість порівняльної характеристики ФСП.

Фінансово-економічний стан підприємства – це такий стан, що комплексно характеризує фінансово-економічний розвиток підприємства на певний момент часу (або на певний короткий період).

Оцінка фінансово-економічного стану підприємства – це обґрунтовано визначений і науко-

во структурований комплекс показників і критеріїв, що, з одного боку, визначають у своїй єдності загальний, локальний та частковий рівні фінансово-економічного розвитку підприємства на певний момент часу (або на певний короткий період), а з іншого боку надають можливість порівняльної характеристики фінансово-економічного стану підприємства.

Аналогічним чином визначаються і такі поняття як «економічний стан підприємства», «оцінка економічного стану підприємства», «фінансово-економічний стан підприємства», «оцінка фінансово-економічного стану підприємства», «фінансова безпека підприємства», «економічна безпека підприємства», «фінансово-економічна безпека підприємства» тощо (у них використовуються відповідно терміни «економічний» і «фінансово-економічний» розвиток підприємства).

Висновок та напрямок подальших досліджень. Таким чином, представлений вище матеріал дозволяє більш глибоко й системно підійти до дослідження та оцінки таких важливих видів діяльності підприємства, як фінансова, економічна і фінансово-економічна.

Список літератури

1. Турило А.М., Корнух О.В., Турило А.А. Трансформація : характерні риси, вимоги до менеджменту корпорації та методологія оцінки. *Вісник Криворізького національного університету. Серія: Економічні науки.* 2018. Вип.46. С.191-195.
2. Турило А.М., Турило А.А., Короленко Р.В. Удосконалення системи і класифікації фінансово-економічних показників, як чинник забезпечення ефективного менеджменту, обґрунтованої оцінки потенціалу та якісного розвитку підприємства. *Вісник Криворізького національного університету. Серія: Економічні науки.* 2022. № 54. С. 16-22.
3. Турило А.М., Турило А.А., Короленко Р.В., Короленко С.М. Стратегія розвитку, корпоративне управління і людський капітал відносно економічної стратегії, економічної девіації і фінансово-економічної безпеки в діяльності підприємства. *Вісник Криворізького національного університету. Серія: Економічні науки.* 2022. № 54. С. 109-114.
4. Турило А.А. Основи управління інноваційним розвитком підприємства : монографія. Кривий Ріг, 2017. 307 с.
5. Турило А.М., Турило А.А. Нова концепція ефективності : навч. посіб. Кривий Ріг: Видавничий центр КНУ, 2021. 132 с.
6. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент : навч. курс. К.: Ніка-центр. 2004.656 с.
7. Брігхем Ю., Ерхард М. Фінансовий менеджмент: підруч. пер. з англ. вид-во: Пітер, 2009. 960 с.
8. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : Галич-Прес, 2017. 236 с.
9. Джеймс Ван Хорн, Джон Вахович. Основи фінансового менеджменту: підруч. пер. з англ. вид-во: І.Д. Вільямс, 2010. 1232 с.
10. Ситник Н.С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф. Фінанси підприємств: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.

Рукопис подано до редакції 05.10.2022

УДК 669.162:669.013

О.С. ВОДЕННИКОВА, канд. техн. наук, доц., Запорізький національний університет
С.А. ВОДЕННИКОВ, д-р техн. наук, проф., Національний університет «Запорізька політехніка»
Я.В. БОНДАРЕНКО, здобувач, Запорізький національний університет

АНАЛІЗ ЗАХОДІВ З МОДЕРНІЗАЦІЇ СПІКАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ АГЛОМЕРАЦІЙНОЇ ФАБРИКИ ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ»

Мета. Метою роботи є оцінка впливу вдосконалення технології спікання агломерату в умовах ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» на підвищення якості агломерату для подальшого використання у доменному виробництві.

Методи досліджень. Дослідження хімічного складу компонентів агломераційної шихти та готового агломерату проводили за допомогою хімічного аналізу. Визначення гранулометричного складу компонентів шихти проводили методом розсіювання згідно з ДСТУ ISO 4701:2019. Визначення вмісту загального заліза проводили згідно з ДСТУ 8811.1:2018. Вологість компонентів агломераційної шихти визначали згідно з ДСТУ Б В.2.7-250:2011. Міцність агломерату визначали механічним методом згідно з ДСТУ Б В.2.7-220:2009. Температуру агломерату, що спікається, визначали за допомогою вольфрам-молібденової термпарі. Обробку експериментальних даних співвідношення температури повітря в зоні спікання від температури агломерату, що спікається, проводили в програмі Excel.

Наукова новизна. Показані можливості збільшення продуктивності агломераційного цеху ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» з 3,95 до 5,6 млн.т/рік агломерату за рахунок модернізації спікального відділення, зокрема капітального ремонту агломераційної машини №7, використання резервів існуючої технології спікання агломерату та обладнання: встановлення нового інтенсивного змішувача, піддозування твердого палива, застосування двостадійного грохочення, вдосконалення зони охолодження, вдосконалення процесу газоочищення технологічних газів та аспірації основних вузлів пиловидалення.

Практичне значення. Результати пошуку заходів з модернізації спікального відділення агломераційної фабрики